מסורת הש"ס

א) גיטין לו:, ב) [סוטה ז: לעיל עז: וש"נ], ג) [דף ח.], ד) [עי' גיטין סד.], ה) [דברים טו], ו) [נ"ל שהיא], ז) נ"י כ"י, ח) [ועי' תוס' שבת נט: ד"ה אלא פניו וכו'].

◆

מוסף רש"י

וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול. כשטוען היה לי ואבד עסקינן, דאי לאו הכי צריכא למימר דשביעית משמטת (גיטין לז:).

◆

תוספות רי"ד

דקאמר מלוה וכגון שחב לאחרים וכדר"נ דאר"נ מנין לנושה וכו' אלמא כל היכא דהוא חייב לאחרים וליכא גביה מהיכא דפרע אין הודאתו הודאה והא נמי דכותיה ואינם נראין דבריו דבודאי מתני' לא (הניח) הויא אלא בדלא כתב לה בעל נאמנות אבל כתב לה בעל נאמנות הא תנן ברישא דמתני' כתב לה נדר ושבועה א"ל וליורשי ולבאים ברשותי עליך וע"י וכו' ובאים ברשותה הם הלקוחות שקנו נכסיו והאשה רוצה להפרע מהן אלמא בכלהו קסבר תנא דמתני' דמהני נאמנות ומאי דאיסתייע מההוא דר"י [א"ר] לא הוה סייעתא כלל דהתם שטר כתוב וחתום שפיר והא דאמר שטר אמנה הוא אמרי' דלמא קנוניא הוא דעביד משום דבעי לאפסודי לאותן אחרים שחב להן אבל הכא דמעיקרא אתני בהדה וכתב לה נאמנות ועדיין לא זכיה נכסי' ללקוחות מאי קנוניא שייך הכא הלכך תנאו קיים וגביא מינייהו בלא שבועה כדסבר תנא דמתני'. ור"ח ז"ל כתב בזה שתי לשונות הראשון הולך הכל כדברי ובלשון השני אמר וי"א האב יכול להפקיע שבועת היתומים וא"י להפקיע שבועת הלקוחות ומעשים בכל יום שאין נפרעין מן המשועבדים שיש להן נאמנות אלא בשבועה: ואינו נ"ל לשון זה דמ"ש לקוחות מיורשין הא בכלהו תנן דמהני תנאה בין ליורשין בין ללקוחות דהאי דתנן ולבאים ברשותו לא מצית לפרושי אלא לקוחות והכי מפרש להו בתוספ' הילכך אליבא דתנא דמתני' בכלהו מהני תנאה בין ליורשין בין ללקוחות כדתני רישא וסיפא דתני אינה נפרעת אלא בשבועה בדלא כתב לה נאמנות אבל מיהו אבא שאול פליג על תנא דמתני' ואמר אע"ג דכ' לה נאמנות ומן דינא הוי למיגבי בלא שבועה אפ"ה אמר רבנן הבא ליפרע מנכ"י וכו' ושום תנאי לא מהני גבי יורשין וכבר איפסקא הלכה כאב"ש ולא כמתני'. ונ"ל דכי היכי דאמר אבא שאול גבי יורשין ה"נ סבר גבי לקוחות דכי היכא דאמר רבנן הבא ליפרע מנכ"י וכו'. ולא מהני לה בהו תנאה ה"נ גבי לקוחות דטעמא חדא אית להו שכ"ז שהנכסים בידו וברשותו מהני להו תנאה אבל אחרי שיצאו מרשותו ונכנסו לרשות היורשין או לרשות הלקוחות לא מהני לה תנאה ואפילו קנו מיני' כדפירשתי לעיל: תניא בתוספתא א) בפ' מ"ש נכסים

א) נ"ל בתוספתא בפ' מי שמת ונכסי יתומים אצ"ל מן הקטנים.
ב) נראה דל"ל אלא אפילו אי הוי פליג אתלמודא דידן נמי לא קי"ל אלא כתלמודא דידן.

גובה כתובתה כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוברי [א]וכן [ב]בעל חוב שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט [ג]ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול: **גמ'** [ד]ש"מ כותבין שובר דאי אין כותבין שובר ליחוש דלמא מפקא לה לכתובתה וגביא בה אמר רב במקום שאין כותבין כתובה עסקי' ושמואל אמר אף במקום שכותבין כתובה ולשמואל כותבין שובר אמר רב ענן לדידי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל [ג]במקום שאין כותבין ואמר כתבתי עליו להביא ראיה במקום שכותבין ואמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה ואף רב הדר ביה דאמר רב בין במקום שכותבין בין במקום שאין כותבין [ז]גט גובה עיקר כתובה גובה תוספת וכל הרוצה להשיב יבא וישיב תנן כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוברי וכן בע"ח שהוציא שטר חוב ואין עמו פרוזבול הרי אלו לא יפרעו בשלמא לשמואל מוקי לה במקום שאין כותבין ואמר כתבתי דאמרי' ליה אייתי ראיה ואי לא מייתי ראיה אמרינן ליה זיל פרעיה אלא לרב נהי דעיקר לא גביא תוספת מיהא תיגבי אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן [ה]כשאין שם עדי גירושין מיגו דיכול למימר לא גירשתיה יכול

גובה כתובתה. ואינו יכול לטעון פרעתיך והחזרת לי שטר כתובתיך וקרעתיו משום דתנאי כתובה מעשה ב"ד הוא. ומהכא נפקא לן בכ"מ ג) הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום מ"ט כל מעשה ב"ד כמאן דנקיט שטרא דמי: **אבד גטי.** שלא הוצאתיו עליו לגבות כתובתי על ידו כדתנן גובה כתובתה ולא קרעוהו ב"ד אלא אבד ממני: **והוא אומר אבד שוברי.** כבר הוצאתו בב"ד ואמרת אבד שטר כתובתי וגבו ב"ד הכתובה על פי הגט וקרעוהו ולי נכתב שובר על הכתובה שאם תוציאי עוד על יורשי שטר הכתובה ותבואי לגבות מכח אלמנות לומר לא נתגרשתי ולא נפרעתי יהיה השובר לעד ואבד הימני: **וכן ב"ח שהוציא שטר חוב.** אחר שביעית ואין עמו פרוזבול זה אומר השמיטתו שביעית וזה אומר פרוזבול היה לי שלא תשמיטנו שביעית ואבד: **הרי אלו לא יפרעו.** חיישי' שמא כבר גבתה בגט וזה השמיטתו שביעית: **מן הסכנה.** שגזרו עובדי כוכבים על המצות והיו יראים לשמור גיטיהן ד) ומשקיבלתו שורפתו וכן פרוזבוליהן: **פרוזבול.** במסכת גיטין מפרש בפרק השולח גט (דף לו:) הלל התקין פרוזבול כדי שלא תשמט שביעית שמוסר שטרותיו לב"ד שיגבו מן הלוה חובו כל זמן שיתבענו דהשתא לא קרינן ביה לא יגוש ה) שאינו תובעו כלום אלא הב"ד תובעו שהפקירם הפקר והם יורדין לנכסיו: **גמ' ש"מ.** מדקתני גובה כתובתה בהוצאת גט ולא חייש לאיערומי מערמא והדרא ומפקא כתובתה בבי דינא אחרינא ותגבה לאחר מיתתו בתורת אלמנה לומר לא נתגרשתי ולא נפרעתי דהא ודאי בתורת גרושה לא הדרא גביא דהא קרעינן לגיטא וכי הדרא מפקא לכתובתה בלא גט תנן מתני' הרי אלו לא יפרעו ומיהו הוה לן למיחש ו)(שלא) תמתין עד שימות ותגבה בתורת אלמנה ומדלא חייש ש"מ כותבין שובר על כרחו של לוה ואינו יכול להשמיט עצמו לומר לא אפרע עד שתחזיר לי שטרי שמא תחזור ותוציאנו אלא אומרים לו פרע והוא יכתוב לך שובר. ופלוגתא היא בבבא בתרא (דף קעא:) וקיימא לן כמאן דאמר אין כותבין לפי שנמצא זה צריך לשמור שוברו מן העכברים: **דלמא מפקא.** לאחר מיתה: **וגביא.** בתורת אלמנה: **במקום שאין כותבין כתובה.** אלא סומכין על תנאי ב"ד: **ולשמואל כותבין שובר.** בתמיה: **לדידי מיפרשא לי.** דלעולם אין כותבין שובר והיינו טעמא דגובה כתובתה דאי מקום שאין כותבין הוא והוא אומר כתבתי וירא אני שמא תחזור ותוציאנה עליו להביא ראיה ואי מייתי ראיה עדים שכתב לא גביא ואי לא מייתי ראיה קתני מתניתין גובה כתובתה ואינו נאמן לומר שניתי מנהג העיר ואי מקום שכותבין הוא והיא אמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה וכי קתני מתניתין גובה כתובתה שהביאה ראיה שלא כתב לה: **ואף רב.** דאוקי מתני' במקום שאין כותבין לתודיה: **הדר ביה.** ואוקי מתני' בטעמא אחרינא ואמר בין במקום שכותבין ובין במקום שאין כותבין כי מפקא גט בלא כתובה גובה עיקר כתובתה דהיינו מנה ומאתים וגובה דקתני מתני' עיקר קאמר ולא תוספת וכי מפקא כתובה בלא גט גובה תוספת ולא עיקר חיישינן שמא גבאתו על פי הגט: **וכל הרוצה להשיב יבא וישיב.** דאין לחוש מעתה לכלום: **בשלמא לשמואל.** דאמר בין עיקר בין תוספת נפרעין על פי הגט: **מוקי לה.** הא דקתני לא יפרעו: **במקום שאין כותבין.** ומשום הכי מהימן במאי דאמר פרעתי ע"פ הגט דאמר כשתבעתני על פי הגט אמרתי בבית דין כתבתי לה כתובה וירא אני שלא תחזור ותוציאנה ואמרו לי הבא ראיה ולא מצאתי ראיה ואמרו לי פרע ובקשתי מהן שיכתבו לי שובר הואיל ועל כרחי אני זקוק לפרוע טוב לי שיהיה לי שובר וכתבוהו לי ואבד: **אלא לרב.** דאמר אין נפרעין על פי הגט אלא מאי עיקר לא יפרעו נהי דעיקר לא גביא כו': ואי

לא גביא אע"פ שאין נאמן לומר פרעתי לכ"ע במקום שאין כותבין כתובה מ"מ לא יפרע עד שתחזיר לו הגט ותקרע כיון שיכול לבא לידי הפסד אם ישאר הגט שלם בידה דלמחר תגבה פעם שנית ולא יוכל לומר לא גירשתיך וגם לא יוכל לומר פרעתי וכי תימא יכתבו שובר הא סבר דאין כותבין שובר אי נמי אי שמואל לית ליה דרבי יוחנן דאמר לא אמר כלום אם לא תוציא הגט ממש יהא נאמן לומר פרעתי אפילו במקום שאין כותבין דגט הוי במקום כתובה דהכי הוי בעי למימר אביי התם בפ"ק דב"מ (דף יז: ושם) כתובה ואין עמה גט היא אומרת אבד גיטי ולא נקרע והוא אומר אבד שוברי שכבר גבתה כתובתה בגט ונקרע והיה לי שובר שלא תחזור ותגבה בעידי מיתה כשתתאלמן וה"ה שהיה יכול לטעון שלא פרע לה עדיין מ"מ יכול לומר לא אפרע עד שתחזיר הגט ויקרענו ומן הסכנה ואילך אשה גובה שלא בגט רק שיש עידי גירושין דליכא מיגו ולהכי לא פריך בגמרא אלא לרב אבל לשמואל דמיירי בדאיכא עידי גרושין אתי ליה שפיר וה"נ הוי פי' דמתני' מעיקרא לאביי בפ"ק דב"מ (שם) ולבסוף מסיק כר' יוחנן ומוקי לה במקום שכותבין ומפרש כמו שפירשתי אליבא דרבי יוחנן דהוצאה גט היינו עידי גט וא"ת והא בפרק גט פשוט (ב"ב דף קעא: ושם) משמע דסבר אביי דאין כותבין שובר דקאמר אביי אבד שוברו של זה יאכל הלה וחדי וא"כ אמאי גובה כתובתה והא יכול לבא לידי הפסד ע"י מה שנשאר גט וכתובה בידה כדפרי' וי"ל דאביי יעמיד כגון שיש עדים שנשרפה הכתובה י)[וניחא ליה טפי לאוקמי במקום שכותבין ונשרפה מלאוקמי במקום שאין כותבין מדקתני כתובה ואין עמה גט דנ"ל דוחק בדלכתב לה איהו ושינה המנהג] ולהכי גביא שפיר בעידי הגט גרידא ואע"פ שהגט נשאר בידה היינו לא אפשר וכתבינן שובר דמאי אמרה בעינא לאינסובי ביה ולית ליה לאביי דקרעינן ליה וכתבינן אגביה כו' כדאמר התם א"נ בתר דשמעה מרבא ושני ליה אין עבד לוה לאיש מלוה קבלה וסברה דכותבין שובר והא דתנן בסוטה (דף ז: ושם) אמרה טמאה אני שוברת כתובתה ויוצאת ואמר בגמרא ש"מ כותבין שובר אמר אביי תני מקרעינן לא משום דאית ליה לאביי דאין כותבין שובר אלא דלחי דמהא ליכא למשמע מינה תדע דהא רבא דאית ליה בהדיא בפרק גט פשוט (ב"ב קעא:) דכותבין שובר דחי נמי התם בסוטה ומוקי לה במקום שאין כותבין כתובה [ואההיא סוגיא דהתם קשה דמאי פריך ש"מ כותבין שובר התם ע"כ הוא צריך לשובר שאינו פורע לה כלום שהרי הפסידה כתובתה וא"א לדוחקה שתחזירו וי"ל דהתם דייק מדקתני שוברת ולא קתני יוצאת בלא כתובה מכלל דבעלמא כותבין]: **ש"מ כותבין שובר.** פי' בקונטרס ואנן קי"ל דאין כותבין בבבא בתרא (דף קעא:) ואין נראה לר"י דאדרבה התם משמע דקיימא לן דכותבין דקאמר הלכתא דכתבינן תברא כו' ומדמסיק הכי סתמא דהש"ס משמע דהכי הלכתא ונראה לר"י דה"פ ש"מ כותבין שובר ותיקשי למ"ד התם דאין כותבין ומדסיפא דקתני וזה אומר אבד שוברי לא הוה מצי למידק כ"כ דדלמא לא הוקיקוהו לפרוע ע"י שובר אלא ההוא לפנים משורת הדין עבד א"נ כל כמה דמצי למידק מרישא מדקדק ח) וא"ת השתא דס"ד דאיירי במקום שכותבין כתובה היכי יפרש מתני' דאמאי גובה כתובתה בגט ולא בכתובה וי"ל דיפרש כר' יוחנן:

במקום שכותבין ואמרה לא כתב לי עליה להביא ראיה. ומתני' כשהביאה ראיה שלא כתב לה וא"ת כיון דבמקום שכותבין הוא נימוס שמא אח"כ כתב דהא ברים פ"ב לעיל (דף טז:) חיישי' להכי דמוקמינן הא דקתני בברייתא אבדה כתובתה נשרפה כתובתה כגון דאמרי עדים שנשרפה כתובתה ובמקום שאין כותבין משמע דבמקום שכותבין לא גביא דחיישינן שמא כתב לה אחרת וי"ל דהתם שכבר כתב לה בשעת נשואין ונשרפה חיישינן ודאי שמא כתב לה אחרת אבל הכא שהביאה ראיה שלא כתב לה בשעת נשואין תו ליכא למיחש שמא כתב לה אח"כ אפי' במקום שכותבין: **גט** גובה עיקר כתובה גובה תוספת. ומיירי מתני' בין במקום שכותבין בין במקום שאין כותבין קשה לרשב"א כיון דאית ליה לרב בפ' גט פשוט (ב"ב קעא:) דאין כותבין שובר א"כ הוציאה גט ואין עמו כתובה לא תגבה אפי' מנה ומאתים עד שתחזיר לו הכתובה דיכול לבא לידי הפסד כמה שנשאר שטר כתובה בידה דכשתתאלמן תגבה שנית מנה ומאתים בעידי מיתה הואיל ושטר כתובה בידה דכי קאמר רב כתובה אינה גובה עיקר הנ"מ בגרושה דאית לה גט אבל אלמנה במאי תגבה עיקר אם לא בכתובה והם לא ידעו שהיתה גרושה דשניא דמשנינן לקמן ביושבת תחת בעלה לא קאי ומיהו אי אמרינן לרב דאפי' אין כתובה בידה גובה עיקר אפי' בעידי מיתה אתי שפיר: **מיגו** דיכול לומר לא גרשתיך. ורבי יוחנן נמי מפרש הכי כדפרישית לעיל ואם תאמר והאמר רב

המגולה

עין משפט נר מצוה

ע א ב מיי' פי"ט מהל' שמיטה הלכה כד סמג לאוין רע"א טוש"ע ח"מ סי' סז סעיף לג:

עא ג ד מיי' פט"ז מהל' אישות הל' כח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ק סעיף ט יב:

עב ה מיי' שם הל' כו טוש"ע שם סעיף יא:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

המשועבדים א"צ לומר מן הקטנים אלא אפילו מן הגדולים: תנן התם וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה מכאן אילימא מלוה השתא אבוהן הוה שקיל בלא שבועה אינהו בשבועה הכי קאמר וכן היתומים מן היתומים ל"י אלא בשבועה שאם מת המלוה ובאים בניו לגבות מבני לוה אין גובים אלא בשבועת היורשים שלא פקדנו אבא ששטר זה פרוע אר"ז אר"י ל"ש אלא שאמרו יתומים א"ל אבא לויתי ופרעתי או נשבעים יתמי המלוה שבועת היורשין אבל אמרו א"ל אבא לא לויתי נפרעין של"ב שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי פי' אפילו שבועת היורשים א"צ שכיון שאמר לא לויתי מודה שלא פרעו ותו ליכא למיחש לפרעון וכיון שיש שטר בידם שלוה גובים בל"ש וה"ה נמי דאע"ג דלא טענו יתומים נמי א"ל אבא לויתי ופרעתי כיון שהב"ד טוענים בעבורם שמא פרעם ואין נפרעין אלא בשבועת היורשין והאי דנקט א"ל אבא לויתי ופרעתי משום דבא לחלוק בין לויתי ופרעתי ובין לא לויתי שכך דין היתומים כל הבא ליפרע מהם אינו גובה אלא בשבועה אם המלוה בא לגבות מהם נשבע שבועה שלא נפרע מאביהם ואם היתומים גובין נשבעין שבועת היורשין ואע"ג דלא טענו יתמי הלוה ב"ד טוענים בעבורם: והנפרעת שלא בפניו אמר ר"א שר הבירה מעשה בא לפני ר"י נפחא באנטוכיא ואמר ל"ש אלא כתובת אשה משום חינא אבל ב"ח לא ורבא אמר ר"נ אפילו ב"ח שלא יהא כאו"א נוטל מעותיו של חבירו וילך וישב לו במד"ה ואתה נועל דלת בפני לוים וקי"ל הל' כר"נ בדיני. ור"ח ז"ל דוחה לר"נ ואמר מרחוינן בתלמוד א"י דמתמה וכי נפרעין מן האדם שלא בפניו. אר"י כשהרבית אוכלת בהן ובית דין גובים רבית (ותפתר) כשערב לו מן העובד כוכבים מכלל דבהדיא קיימא להו מילתא פסיקתא שאין נפרעים שלא בפניו וקבלה ומעשים בכל יום שאין נפרעים מן האדם שלא בפניו ולא חיישינן להא דרבא ור"י ז"ל דוחה דברי הירושלמי דלא עדיף מהא דאמרינן בגמרא דילן משום ר"י נפחא ל"ש וכו' וכבר דחאה ר"נ. וכדברי ר"י ז"ל נ"ל דלא מיבעיא דמוקים לתלמודא דבני מערבא כר"י נפחא אפילו אי הוה פליג אתלמודא דילן ב) דלא קי"ל כתלמודא דילן וכך פסק גם רבינו האי גאון ז"ל במשפטי שבועות שחבר אמנם אם אפשר להודיעו מודיעין אותו שיבא ומפרע חובו ואפילו לא יבא או אם א"א להודיעו ב"ד יורדים לנכסיו ופורעין את בע"ח: ר"ש אומר כ"ז וכו' ר"ש אהייא קאי. פי' אנה עונה. ואסיק